

[Transcript] Dagens Eko / Det händer om USA går i konkurs

Hallå, det här är nyhetspaddan Dagens Eko. Nu börjar vi.
Johan i USA håller politikerna nu på att bråka om det här så kallade skuldetaket.
Vad händer om de inte lyckas komma överens?
Det korta svårt är att det faktiskt inte är någon som vet.
Det kan bli mycket mindre konsekvenser än vad folk befarar.
Men det kan också bli en ekonomisk katastrof som vi nu aldrig har upplevt och vi som lever idag.
Det här är Dagens Eko med Robin Olin.
Idag, det händer om USA går i konkurs.
I alla politiker kan det vara lokalt, men vår friendship är permanent.
Absolut.
Det är lördagen 20 maj 2023.
Med Hiroshima's hamn som fond sitter USAs president Joe Biden och Australiens premiärminister Anthony Albanisi framför ett samlat pressupåd.
Men stämningen är lite märklig.
Och jag har förlåtit dig för att få dig här än att jag är i Australien nu.
Men vi har lite som går hemma och jag måste titta på dem.
Om demokrater och republikaner inte kommer överens om att höja skuldtaket innan det första juni kan USA tvingas börja ställa in sina betalningar.
Gäst är Johan Anderberg, reporter på ekonomi Gekot.
Ja Johan, vi ska ha sin närmre på vad som skulle kunna hända om världens största ekonomi slår i det här skuldtaket
och i förlängningen då inte kan fortsätta betala av på sina lån.
Ett slags worst case scenario som många varnar för.
Men först, hur hamnade USAens i det här läget?
Vad börjar den historien?
För att börja på 1800-talet.
Okej, vi börjar det här, 1800-tal.
Det är en liten omväg, men det är ganska bra betet här.
Under amerikansk inbördeskriget så ljarnade den amerikanska staten väldigt mycket pengar.
Och 1865 när kriget slitar så började USA förbereda sig för att ta in sig i staterna, att lappa ihop landet igen.
Efter att de vunnit.
Efter att de vunnit precis.
Men där finns det en rädsla för att politiker från de här nya staterna på olika sätt ska få USA att strunta i att betala tillbaka pengarna.
Och egentligen är det inte så konstigt att de misstänker det, för det här är ju pengar som har använts till att besäga dem.
Så i det fjortien tillägget till konstitutionen,
som reglerar hur den här återföreningen ska gå till,
skriver de in en ganska lång mening,
som går ut på att förtroendet för landets skuld inte får ifrågasättas.
Du vill säga, här har man byggt upp en statsskuld
och skrivit in i grundlagen att den ska betalas av.
Precis, och just där fjortien tillägget ska vi återkomma till.

Men det som händer sen är att man i början av 1900-talet inför ett så kallat skuldtak som är en gräns för hur hög statsskuld den amerikanska staten får ha.

Och egentligen gör man det här för att förenkla saker och ting, för det står också i lagen att kongressen ska godkänna varje ny skuld som staten tar upp, så för att slippa det här konglet med att godkänna varje ny skuld så bara inför man ett tak för hur mycket staten får löna, så att man kan ta rätt mycket nya skulder på en gång innan man godkänner nya skulder.

Okej, så här är liksom systemet på plats.

Man har bestämt att man måste betala av sina skulder, men man har också bestämt att man måste komma överens i kongressen om man vill höja nivåerna på statsskulden.

Ja, så här bygger man in en liten paradox.

Och funkar det bra det där?

Ja, alltså när första decennierna får man väl säga att det gjorde det, men från 70-talet och framåt så började det hända någonting.

I början av 1970-talet så befinner sig USA i en speciell situation.

Handelsundens gråttet ökar, dollarn är väldigt övervärderad och delerar till en alldeles för hög arbetslöshet, enligt Richard Nixon som är president då.

Och för att komma tillbaka de här problemen så lås han in sig med sina rådgivare i tredje år på det här landstället som man kanske presidenten har som kallas Camp David.

Camp David är ett landställe, jag vet inte riktigt.

Presidentlandstället.

Och när han kommer ut därifrån så ställer han sig framför TV-kommorna.

Och berättar att han ska frikoppla den amerikanska dollarn från guld.

Innan dess så har den amerikanska dollarns värde varit kopplad till guld.

Det har gjort att liksom det har varit kopplad till en enlig resurs och att man inte har kunnat trycka hur mycket pengar som helst och där igen ljana hur mycket pengar som helst,

men det han gör där det är liksom markera början på en ny era.

Dels i USA men också i hela världsekonomin egentligen.

Just det.

Det är inte längre så att om jag håller i en dollar så finns det liksom värdet av en dollar i guld, det är inlåst någonstans.

Nej värdet på den dollarn är egentligen bara förtroendet

för USA och USA centralbank och den amerikanska politiken i förlängningen.

Och vad får det för konsekvenser för stadsgullen då?

Det man ser är ju att stadsgullen börjar öka väldigt, väldigt mycket för jag har en början av 70-talet.

To the extent money can help in meeting the problem of dangerous drugs it will be available.

This is one area where we cannot have budget cuts.

[Transcript] Dagens Eko / Det händer om USA går i konkurs

We must wage total war against public enemy number one in the United States, the problem of dangerous drugs. Under Richard Nixons present period så ökar han stadsgullen 3-dubbel. Och sen bara fortsätter det. Ronald Reagan sänker skatterna väldigt mycket så att stadsgullen ökar. Hans efterträdare George Bush den äldre inledde det första Irak-kriget vilket också kostade massa pengar. George Bush den andra inledde krig mot terrorismen vilket kostar väldigt mycket pengar, lite skattesänkningar där också. Och sen kom finanskrisen, vilket gör att staten tappar sedan en djutgifter. Då innebär det alltså att för att kunna fortsätta att låna mer och mer så har USA höjt det här skuldtaket hela tiden, eller? Ja, precis.

Det som händer är att det här blir ett utpressningstillfälle för både demokratiskt ledda och republikanskt ledda kongressor om deras president kommer från ett annat parti. Det har oftast varit i amerikanerna senaste åren eftersom det ännu har varit fler demokratiska presidenter. Republican House members have essentially said that the only way they'll vote to prevent America's first ever default is if the rest of us agree to their deep spending cuts approach. The sad truth is that the president wanted a blank check six months ago and he wants a blank check today. This is just not going to happen. Genom att vägra att höja skuldtaket hoppas man kunna tvinga presidenten till eftergifter. Kommer de överens om att höja det här i skuldtaket? De gör ju alltid det, till sist. Eller har i alla fall gjort det alltid. Men några gånger går det ju väldigt nära slutetemat. Och vad händer då då? Då brukar det gå till så att den amerikanska statsapparaten stängs ner i delar. DC's largest tourist attractions, the monuments, the national parks, the Smithsonian, they're all closed. In addition, DC is home to tens of thousands of federal employees, many of whom are furloughed. Det brukar kallas för en shutdown. Det som tjänstemän på vissa myndigheter, entledigast. Nationalparker stängs ner, om museer och så där. Tills man har hittat en lösning. Men det slutar ändå med att de kommer överens då?

Ja.

Och så höjer man bara statsskulden lite mer?

Precis.

Man har ju höjt skuldtaket nästan hundra gånger sedan införes.

Och ofta städer ju någonting som ens vi märker
eller någon i USA för den delen heller.

Men 2011 höll det på att få riktigt allvarliga konsekvenser.

All of this is a legitimate source of concern.

But here's the good news.

Our problems are imminently solvable.

President Barack Obama håller tal i vita huset,
framför en marmors spis och guldspeglar.

Året är 2011 och ytterligare ett långdraget bråk om
att höja skuldtaket har just utspelat sig.

Och till slut landat i att demokrater och republikaner
ändå kommit överens.

Men den här gången kan man inte gå vidare helt som vanligt.

On Friday, we learned that the United States received a downgrade
by one of the credit rating agencies.

Det har fått konsekvensen att USAs kreditbetyg sänks
från AAA till AA+.

Och Obama är inte nöjd.

Han citerar finansmannen Warren Buffett som hävdade
att USA egentligen borde ha fyra an som kreditbetyg.

If there were a quadruple A rating, I'd give the United States that.

I and most of the world's investors agree.

Ja Johan, vad är det som händer här i 2011?

Jag är det kreditvärldningsinstitutet Moody's
som nedgraderar kvaliteten på den amerikanska skulden 1 steg.

Alla länder har ju en kredit rating.

Och den är ju någonstans mått på hur stark skulden är
och hur sannolikt det är att du kommer få dina pengar tillbaka
om du vill ha mer utpengar till Sverige eller Danmark eller USA.

När man då sänker det här betyget på USA blir det faktiskt en liten chock.

Börsen går ner väldigt mycket.

Upplivningskosten ökar för amerikanska hushåll lite grann.

Men det visar ju på något sätt hur viktigt det är
med förtroende i den här världen.

Och det gick plötsligt en liten försmak av vad som skulle kunna hända
om man dra det här spelet ännu längre.

Och om vi går då till det som händer just nu.

Det finns ett datum den första juni.

Ja, vad handlar det där om?

Det är finansministern Janet Yellen som har sagt att pengarna kommer ta slut ja.

Så det här påminner ju kanske om en situation som många av oss kanske har varit med om, med sina egna länderkonton.
Ja, i slutet på månaden.
Där sitter då finansminister Janet Yellen och Räkna.
Men det är ju också möjligt att hon har tagit i lite och övergjorde situationen lite för att man inte ska behöva släcka lyset just den första juni.
Men vad är det hon säger händer då då?
De inte kommer överens om att höja skuldtaget den här gången.
Att de kanske behöver ställa in vissa betalningar på vissa lön.
Det skulle ju vara ett historiskt unikt tillfälle.
USA har ju aldrig ställt in betalningarna förut.
Och jag tänker Johan, om vi går in i det, hypotetiskt, vad som skulle kunna hända i en sådan situation.
Vad ser du framför dig?
Det är faktiskt folk som har räknat på det här och mudis återigen har räknat ut att en månad efter en betalningsinställelse så räknar de sju miljoner för ett år jobb i USA.
Så det är ganska mycket.
På en månad?
Ja.
Och sen då?
Sen fortsätter det.
Det som det har skrivits om, det är liksom hur banker skulle behöva kräva tillbaka säkerheter för allt från företag till vanliga människor.
Det är nog den värsta tänkbar situationen att det blir någon form av global finansjärnshjärtsmälta.
Ett 2008 igen?
Ja, hela tiden kanske ett 1929 igen.
Vad innebär det då?
En ännu värre ekonomisk kris.
För då var det arbetslöshetssiffror kring 20-30 % i vissa länder.
Men egentligen, E28 kan ha ganska bra parallell också.
För vi kan inte märka det så mycket i Sverige som i många andra länder.
Men direkt är det ju med att Living Brothers gick i konkurs för att hela syde i Europa skulle packa ihop förr.
Den grekiska bankkrisen blir allt mer kaosartad från om i dag hålls de grekiska bankarna

stängda i sex dagar.

Och uttagstak ska hindra grekerna från att tömma valven.

Så i det här värsta scenariet då

kan det leda till konsekvenser också på andra håll i världen.

Kanske här i Sverige?

Ja, absolut.

Förr i tiden sa man alltid att när USA nysser

för att Europa förkylning.

Och på ett paradoxalt sätt är vi kanske ännu mer beroende

av det här förtroendet än vad många i USA är.

Om vi tänker oss att president Biden hamnade i det här läget då

att första juni passerar och att det börjar

ticka på med alla de här problemen.

Finns det någonting han kan göra

utan att komma överens med republikanerna?

Om de vägrar?

Ja, och det är då vi kommer tillbaka till det här

fjottonde tillägget från 1800-talet.

För det står ju ändå klart och tydligt i konstrukturen

att USA ska betala sina skulder.

Så det är många som har hävdad att

att Joe Biden bara ska stunta i kongressen här

för att han ändå har lagligt stöd för att betala sina skulder.

Och vad som kommer hända då är att han bara ser till

gälden att fortsätta sälja och bli sköna.

Men det som kommer hända då är att det här kommer

hanteras av amerikanska domstolar.

Och det är ju en process som kommer pågå ett tag

och det kommer skapa massa osäkerhet under tiden

så det kommer nog inte bli så kul under den tiden heller.

Tror du att Biden skulle göra så?

Det som har satsat är att det inte kan vara så otroligt

för återigen handlar det ju om förtroende.

De villighäst inte gå in i dom här rummen

utan de vill på något sätt behålla den här

grundmörade förtroendet.

De ändå har byggt upp under de här seklarna.

Har du något annat alternativ då?

Ja, för tio år sedan när USA genomled samma sak

började den idéspidas på bloggar

och samlan ekonomikrankar

och till sist även av Nobelprisdagen på Krugman.

Den här idén gick ut på att centralbanken

kunde präglat mynt som har varit tusen miljarder dollar.

Oj!
Okej.
Och bara stoppa in det liksom i statens kassar.
Gd det till Janet Yellen här.
Precis, det beror på en lucka i lagen.
Eller inte en lucka i lagen, kanske mer.
En lag som ingen hade tänkt skulle användas i det här
men den går ut på att finansminister får både
centralbanken att trycka mynt.
Men det finns ingen gräns för hur värdefullt
det här myntet kan vara.
Vad skulle du göra med det här myntet då?
Det är för USA-staten här myntet
och så har de ju helt plötsligt ett trillion dollar.
Det är ju en biljon dollar.
Krugman beskriver det här lite som att
det har kommit in liksom terrorister
och liksom håller staten som gisland.
Men om bara en polis klarar ut sig till en clown
så kan han lösa hela situationen.
Och en av anledningarna till att
bland annat Janet Yellen inte vill göra det här
det är just för att hon tycker att det är ovärdigt.
Men många menar ju att liksom hela situationen är ovärdig
så varför kan vi inte ha ett
en ovärdig lösning på det här ovärdiga problemet.
Är det en...
Är det ett seriöst alternativ?
Det gillar jag, det är inte så särskilt.
Men det är ganska många ganska kunniga människor
som ändå har föreslagit här.
Men det här visar väl på något sätt
vilken sjuk situation det här är.
Ja och jag kan inte riktigt släppare det här
att världens största ekonomi
står på randen till någon slags
vankrutt.
Så oavsett vad som
kommer hända här de närmsta veckorna
och om de kommer överens i kongressen
eller om Bidenadministrationen
tar till någon av de här mer kreativa lösningarna
som du berättat om
finns det någon gräns för hur länge

de kan hålla på så här
och ändå har kvar det där
förtroendet som du sagt
är ju helt avgörande.
Och det här blir en väldigt filosofisk fråga
men det här förtroendet kanske inte
primärt ligger hos det politiska systemet
utan snarare
i den amerikanska ekonomin som helhet
att det är som ett relativt öppet land
dit hundratusentals av världens smartaste människor
de bästa i sitt fält flyttar varje år
som har de bästa universiteten
som har liksom hur många storföretag som helst
att det där förtroendet ligger snarare
än i det politiska systemet
man brukar ju säga att
det amerikanska politiska systemet
skapades av gener för att kunna användas av
idioter
och nu testar man verkligen det
Ja
Så om du skulle sätta
en biljon
dollar
på att de löser det här
innan tidsfristen går ut
eller om gör det inte
Då skulle den ju satsa på att de löser det
Jag har ju inte råd att sätta emot så
Om du kan ljona lite av min biljon
Tack
Tack Johan
Tack
Och det var allt från Dagens Eko
Vi hörs igen imorgon